

MANAGEMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN THE CONDITIONS OF MODERNIZATION. EVALUATION SYSTEMS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-114-5-69>

РОЛЬ КОЛЕГІАЛЬНИХ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ У ФОРМУВАННІ КОНТИНГЕНТУ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ВИЩОЇ ЛАНКИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Жабенко О. В.

*кандидат наук з державного управління,
старший науковий співробітник відділу інтеграції вищої освіти і науки
Інституту вищої освіти НАПН України
м. Київ, Україна*

Формування управлінського складу вищої ланки в університеті є важливим завданням для подальшого розвитку закладу. В Україні ці питання регулюються законами та актами самих закладів вищої освіти.

Вищою ланкою управлінського персоналу університету в Україні є ректор (президент) та проректори (віце-президенти). А управління університетом окрім засновника закладу, ректора (президента) та колегіального органу громадського самоврядування – конференції трудового колективу університету – здійснюють вчена рада, як основний колегіальний орган управління університету, та наглядова рада університету [4, ст. 36, 37; 5, ст. 24, 27, 29]. Варто з'ясувати, яку ж роль відіграють ці структури у формуванні (відборі, заохоченні, звільненні) контингенту управлінського персоналу вищої ланки в університеті.

Аналіз Закону України «Про вищу освіту» свідчить, що члени наглядової ради мають право як аналізувати та оцінювати діяльність університету, так і аналізувати й оцінювати діяльність ректора університету, а також вносити подання засновнику університету про заохочення або відкликання ректора університету з підстав, визначених законом [4, ст. 37]. А сама ж наглядова рада (яка створюється за рішенням засновника університету) має право «сприяти кадровому забезпеченню університету, здійснювати контроль за діяльністю керівництва університету, заслуховувати звіти ректора університету про виконання основних завдань закладу» [8], «вносити вищому

колегіальному органу громадського самоврядування та/або засновнику університету подання про відкликання керівника закладу вищої освіти з підстав, передбачених законодавством, статутом закладу вищої освіти, контрактом» [4].

Вчена рада університету (склад якої затверджується наказом ректора університету) має право вносити подання до вищого колегіального органу громадського самоврядування університету про відкликання керівника університету з підстав, передбачених законодавством, статутом університету чи контрактом [4, ст. 36]. Також вчена рада, на основі рекомендації конкурсної комісії університету, може таємним голосуванням приймати рішення про обирання на посади заступників керівника університету / проректорів (відповідно до [7]). Ректор університету на основі цього рішення видає накази про призначення своїх заступників (проректорів) [6].

Подання про відкликання ректора університету може бути внесено на розгляд конференції трудового колективу університету не менш як половиною статутного складу наглядової ради або вченої ради університету [4].

Розглянемо роль колегіальних органів управління щодо формування контингенту управлінського персоналу вищої ланки в університетах зарубіжних країн.

Наприклад, у Республіці Казахстан організація управління університетами (які в організаційно-правовій формі стають некомерційними акціонерними товариствами) переходить на так зване «корпоративне управління». Замість наглядових рад створюються ради директорів [1].

Рада директорів визначає кількісний склад, термін повноважень правління (крім голови правління – ректора і члена правління з академічних питань), порядок обрання голови правління – ректора і членів правління (крім члена правління з академічних питань), а також дострокове завершення їхніх повноважень та притягнення до дисциплінарної відповідальності [2, с. 2, 7], приймає рішення про проведення конкурсу на посади членів правління (крім члена правління з академічних питань), а також визначає умови, дату та місце його проведення, розглядає документи осіб, допущених до участі в конкурсі, програми претендентів на посаду голови правління – ректора щодо розвитку університету, за результатом якого формує список рекомендованих осіб для подальшого розгляду республіканською комісією при «уповноваженому органі відповідної галузі» [3, с. 2, 4]. За результатом проведення співбесіди таємним голосуванням визначає

кандидатуру на посаду члена правління, визначає термін її повноважень (крім члена правління з академічних питань) [3, с. 10, 11].

Вчена рада, виборний колегіальний орган (склад якого затверджує голова правління – ректор університету), не має повноважень щодо формування контингенту управлінського персоналу вищої ланки в університетах [9, с. 23–24].

В університетах Нідерландів керівництво справами університету здійснює виконавча рада (*college van bestuur*) університету («відповідає за управління та адміністрування університету в цілому» [14, ст. 9.2.1]) до складу якої входить «... максимум три члени, включаючи ректора (*rector magnificus*)» [14, ст. 9.3.1] (*rector magnificus* – особа академічної спільноти, яка несе відповідальність за наукові дослідження, освіту та студентів в університеті [10; 12]. В основі організації системи управління університетами покладено «корпоративне управління», згідно з яким членів виконавчої ради призначає наглядова рада (*raad van toezicht*) університету із узгодженням із радою університету (*universiteitsraad*) [14, ст. 9.3.2]. Наприклад, на основі пропозицій ради деканів (*raad van decanen*) виконавча рада формує список претендентів на посаду ректора (*rector magnificus*) (до якого можуть входити лише професори університету) [11, с. 2]. Комітет із призначення вивчає претендентів, проводить співбесіди з ними та рекомендує наглядовій раді кандидатуру на призначення [13]. Наглядова рада укладає із членами виконавчої ради трудові угоди, визначає умови їх праці та звільнення, рівень оплати праці.

На основі проведеного аналізу можна рекомендувати для України розширити сферу компетенцій наглядових рад (які створюються засновником університету) за прикладом Нідерландів, наділивши їх повноваженнями з формування (призначення, заохочення, звільнення) контингенту управлінського персоналу вищої ланки в університетах.

Література:

1. Об образовании : Закон Республики Казахстан от 27.07.2007 № 319-III. URL : https://zakon.uchet.kz/rus/docs/Z070000319_
2. Положение о Правлении Некоммерческого акционерного общества «Казахский национальный университет имени аль-Фараби», утверждено решением Совета директоров НАО «КНУ имени аль-Фараби» 16.06.2021, протокол № 4. Алматы, 2021. 12 с. URL : [https://www.kaznu.kz/content/files/pages/folder23065/Положение о Правлении.pdf](https://www.kaznu.kz/content/files/pages/folder23065/Положение%20о%20Правлении.pdf).
3. Порядок отбора и назначения Председателя Правления – Ректора и избрания членов Правления Некоммерческого акционерного общества «Казахский национальный университет имени аль-Фараби», 270

утверждено решением Совета директоров НАО «КНУ имени аль-Фараби» 14.01.2021, протокол № 1, (с изменениями от 10.03.2021, протокол № 3, от 16.06.2021, протокол № 4). 14 с. URL : <https://www.kaznu.kz/content/files/pages/folder23065/Порядок отбора июнь>

4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (у редакції від 23.04.2021, підстава – 1357-XI). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

6. Про призначення проректора : накази від 09.09.2019 № 2987л, № 2988л, № 2989л, № 2990л / Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського». URL : https://ae.fea.kpi.ua/ae-files/doc/nakaz/20190909_N2987-2990.pdf

7. Рекомендації щодо проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників та укладання з ними трудових договорів (контрактів), затверджені наказом МОН України від 05.10.2015 № 1005 (у редакції наказу МОН України від 26.11.2015 № 1230). URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1005729-15#Text>.

8. Статут Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (нова редакція), затверджений наказом МОН України від 02.11.2016 № 1308. URL : https://kpi.ua/statute#_Тoc468289890.

9. Устав Некоммерческого акционерного общества «Казахский национальный университет имени аль-Фараби», утвержден приказом Председателя Комитета государственного имущества и приватизации Министерства финансов Республики Казахстан от 25.08.2020 № 512. Нур-Султан, 2020. 37 с. URL : <https://www.kaznu.kz/content/files/pages/folder23065/ҚазҰУ КЕАҚ Жарғысы-Уставpdf.pdf>.

10. Academic ranks in the Netherlands. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Academic_ranks_in_the_Netherlands.

11. Management and Administration Regulation of Leiden University / University Leiden. 16 p. URL.: <https://www.organisatiegids.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/ul2staff/reglementen/bestuur-en-organisatie/management-and-administration-regulation-of-leiden-university.pdf>.

12. Profile for new Rector Magnificus / Utrecht University. URL.: <https://www.uu.nl/en/news/profile-for-new-rector-magnificus>.

13. Profile Rector Magnificus / Tilburg University. URL.: <https://www.tilburguniversity.edu/about/working/profile-rector-magnificus>.

14. Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek : Wet van 08.10.1992. URL : <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005682/2020-08>